

Za gospodarje

Maribor, dne 1. septembra 1937

Anton Kost:

Šipon ali pošip.

(Konec)

Ali naj ostane ta še i v prihodnje glavna trtna vrsta v ormoško-ljutomerskih goricah?

Vinarski strokovnjak Herman Goethe je leta 1879 preiskal v Mariboru 9. oktobra dobljeni šiponski mošt, ki je tehtal 20.1% sladkorja in 12 pro mille kisline, leta 1888 isto sorto in je imela tudi 20% sladkorja in 12 pro mille kisline, leta 1881 je padla množina sladkorja pač na 14.5% sladkorja, a kislina v tem letu ni bila preiskana.

V letih 1921 do 1924 je kazal šiponov mošt, določen na sladkor in kislino na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru (prim. Andrej Zmavc, Vinarstvo, str. 192) to-le sliko:

Šipon v srednji legi, mošt preiskan dne 9. oktobra 1921 19.8% sladkorja in 9.5 pro mille kisline; leta 1922, mošt preiskan 21. oktobra 16% sladkorja in 12 pro mille kisline, leta 1923, mošt preiskan 24. oktobra 18.7% sladkorja in 11.4 pro mille kisline, leta 1924, mošt preiskan 24. oktobra 19% sladkorja in 12.8 pro mille kisline. Šipon z višje lege, mošt preiskan dne 9. oktobra 1921 20.4% sladkorja in 10 pro mille kisline, leta 1922, mošt preiskan dne 21. oktobra 16.8% sladkorja in 10 pro mille kisline, leta 1923, mošt preiskan 24. oktobra 17.9% sladkorja in 12.9 pro mille kisline, leta 1924, mošt preiskan 24. oktobra 19% sladkorja in 12.8 pro mille kisline.

Kakor vsaka vrsta trt, ima tudi šipon svoje dobre in slabe lastnosti. Oglejmo si najprej po vrsti njegove dobre lastnosti. To so:

1. Rast je krepka in bujna, trta zelo trpežna.

2. Rodi bogato in enakomerno, zlasti če režemo trto na čep.

3. Jagode so debele in zelo sočne.

4. Vino vsebuje mnogo ekstrakta, kar ga usposablja za rezanje z lažjim vinom.

5. Vino ostane dolgo časa mlado in

lakro, kar je posebne vrednosti v sedanji dobi, ko se starina nič kaj več ne obraja.

Tem dobrim lastnostim postavljamo na stran slabe, in sicer:

1. Trta je zelo občutljiva za glivične bolezni, kakor za peronosporo, oidij in pikec.

2. Šipon rad pozimi poseba, zlasti po nizkih legah.

3. Trta ne uspeva na vseh ameriških podlagah, Solonis ji ne ugaja.

4. Trta je ob cvetu precej občutljiva in cvet se rad osiplje.

5. Sok vsebuje primeroma mnogo kisline, kar se opaža zlasti v slabih letih in slabih legah.

6. Grozdje šipona močno gnije, posebno, ako nastopi pred trgatvijo slabo, deževno vreme.

7. Vrenje šiponovega mošta se zelo zavlačuje, zato se vrvež v tem vinu še po letih večkrat ponavija.

Z ozirom na zgoraj navedene lastnosti šipona in z ozirom na naše sedanje precej izpremenjene vinske kupčijske razmere nastane vprašanje: Ali naj ostane ob eventualnem obnavljanju hirajočih vinogradov šipon še i nadalje glavna trtna sorta ormoško-ljutomerskih, oziroma slovenjgoriških goric ali pa se naj črta iz seznama do sedaj priporočenih vrst za ta vinorodni okoliš?

V tem pogledu se mnenja vinogradnikov ne strinjajo. Nekateri — to so oni, ki polni lepega optimizma še vedno upajo, da se naše kupčijske razmere z Avstrijo prej ali slej vendarle zboljšajo — so mnenja, da bi kazalo šiponu še i v bodoče edkazati v naših goricah prvo mesto. Drugi pa pravijo, da pridelek ormoško-ljutomerskih goric ne bo nič izgubil na vrednosti, ako hlačimo šipon iz naših goric in gojimo zgolj laški rizling, silvancee in beli burgundec. Naše vino bo izgubilo sicer del svojega tipičnega značaja, a zaradi tega ne bo pri nas doma na vinskem trgu nič manj čislano, nasprotno: v slabih letih, ko je kvaril šipon ob kvalitetni vinski pro-

dukaciji s svojo surovo kislino pridelok, bo naše vino na kakovosti celo pridobilo. Vино z novim značajem si bo polagoma tudi pridobilo stalne sigurne odjemalce, oziroma pivce. Kajpada bo treba odstraniti predvsem razne ovire slovenjegoriškega in sploh slovenskega vinogradništva. (Konkurenca dalmatinskih in banaških vin, zaprte meje, previsoka cena sredstev za zatiranje vinogradnih škodljivcev in boleznih itd.)

Važno je tudi vprašanje, ali naj v bodoče gojimo v ormoško-ljutomerskih gorcah sortimente ali pa se naj držimo v tem oziru starih navad, ki so bile in so še vedno pri majhnih in srednjih vinogradnikih običajne, to je, da sorte mešamo in pridelujemo v večjih množinah in po ceni vina. Vinarski strokovnjaki so v prejšnjih letih, to je pred vojno priporočali pridelovanje vina po kakovosti, ker so se opirali pri tem na dejstvo, da se nam tako izborna roba, kakor so naši fini sortimenti ne more od zunaj po nizki ceni uvažati, zakaj pridelovanje vina boljše kakovosti stane tudi v drugih vinorodnih krajih, oziroma državah več, nego pridelovanje lahkih vin na ravnem, v kolikor se že pridelujejo.

V zadnjih letih pa so se razmere pri nas v tem pogledu temeljito spremenile, vinska trgovina je v razsulu in draga vina se ne iščejo več v toliki meri, kakor se je godilo to prej. Zato prevladuje med poznavatelji razmer danes mnenje, da je tudi večjim vinogradnikom bolje opustiti pridelovanje kvalitetnih vin ter se odločiti za utesnitev proizvajanja le na nekaj vrst in spravljati tako na vinski trg pridelok vedno in splošno enakega značaja. V tem slučaju lahko ponudi vinogradnik kupcu vedno enakomerno dobro pijačo. To pa ugaja pivcu, nejevoljen pa je, če mora vsak čas uživati vino drugih, nepoznanih, četudi morebiti boljših lastnosti. Utesnitev proizvajanja vina na nekaj vrst, ki v dotičnem vinorodnem okolišu najbolj uspevajo in obetajo po svoji rodovitnosti večji gnotni uspeh, ima tudi to prednost, da je negovanje trt v vinogradu ter delo v kleti bolj enostavno, kakor pa pridelovanje vina po kakovosti.

Zeleti bi bilo, da bi se v vprašanju: Ali naj ostane šipon še i v prihodnje glavna trtna sorta v ormoško-ljutomerskih gorcah ali pa se naj črta iz seznama za ta

vinorodni okoliš določenih trtnih vrst, oglašili še tudi drugi vinogradniki in strokovnjaki.

Ljudski pravnik

J. K. v V. Upamo, da ste naše pismo prejeli in storili vse potrebne korake.

Sezonskemu delavcu odvzeta zaščita. Pritožba? B. M. v D. v. Občina Vam je dala potrdilo, da ste zaščiten kmet, Vaša upnica pa je predlagala, naj sodišče potrdilo razveljavi, kar se je žal zgodilo. Vprašate, ali je ta odločba sodišča res dokončna in ali ne morete nikjer več uveljaviti, da ste opustili povedati, da ste obdelovali več tuje zemlje, da kot delavec niste več zaslužili nego Vam je donajala Vaša in pa najeta zemlja. — Žal zoper gornjo odločbo sodišča ni nikakega pravnega leka več, tudi obnove postopanja ne morete doseči. — V kolikor se pritožujete zoper trdosrčnost upnice, uvažujte, da upnico preganjajo njeni vlagatelji, ji groze s tožbami in podobno.

Izterjavanje prevžitka. B. F. Svoje posestvo ste izročili nekemu sorodniku proti goli obvezi, da Vam daje prevžitek in posestva ne odtuji, dokler Vi živite. Sorodnik pa Vam prevžitka ne daje, posestvo pa je prodal naprej. Tretji (kupec) je vzel na znanje, da obstoja Vaš prevžitek, on posestvo hasnuje, prevžitka pa tudi on ne daje. Vpisan kot lastnik še ni, ker Vi tega ne dovolite. Hranili ste se par mesece pri sosedu, iztožili od prevzemnika-sorodnika zadevno plačilo, niste pa dobili še ničesar plačanega, marveč se je Vaša terjatev le vknjižila na posestvo sorodnika, katero že od preje poseduje, a je preobremenjeno, tako da ne bi prišli do kritja. Vprašate, kaj Vam je storiti, ko prevžitka ne dobite, sosed Vam noče več dati hrane na up, odvetniki se pa tudi branijo Vas zastopati brez plačila. — V kolikor bi se radi s prevzemnikom poravnali, da bi Vam enkrat za vselej izplačal prevžitek ali pa vrnil posestvo v prejšnjem neobremenjenem stanju, prosite sodnika Vašega sodišča, da ga pozove k poskusu poravnave. Ako z lepega ne boste mogli nič doseči, predlagajte, naj se v svrhu plačila Vaše odškodninske terjatve za nedani prevžitek proda posestvo, ki ste ga izročili sorodniku in je očitno že nanj prepisano. Potem se bosta prevzemnik in tretji kupec že zganila. —

Ali se je morda tretji kupec v pogodbi, sklenjeni z Vašim sorodnikom, zavezal, da bo on dajal Vam prevžitek? V tem slučaju bi lahko prijeli tudi tretjega kupca. Ako hočete tožiti ali predlagati izvršbo (prisilno prodajo), si oskrbite ubožno spričevalo in Vam mora sodišče sestaviti tožbo, odnosno predlog brez plačila taks, tako, da ne potrebujete odvetnika. Vsa nadaljna dejanja lahko sami opravite, ko Vas mora sodišče k vsakemu pozvati in Vam dati potrebna navodila.

Pomota pri izračunanju letnega obroka zaščitenega dolga. J. M. v D. Vsoto znižanega kaščenega dolga ste sicer pravilno ugotovili, ko pa ste število stotic pomnožili z 9.80 din, se Vam je pripetila pomota in ste izračunali za 23 din pre-majhen letni obrok. Občina je naknadno uradno popravila število v listini, dolžnik pa, čeprav je bil o tem obveščen, noče plačati manjkajoče razlike. Vprašate, kaj Vam je storiti; ali lahko iztožite, eventualno z odvetnikom, razliko, ali morda kar ves ostanek dolga. — Pravilnik določa, da morate najprej pismeno opomniti dolžnika na plačilo in mu določiti rok 15 dni. Ako dolžnik tudi v tem roku ne plača ostanka obroka, pridobite Vi pravico, takoj zahtevati plačilo celotnega ostanka dolga po redni sodni poti. Zastopstvo smete poveriti odvetniku in bo moral njegove stroške plačati dolžnik.

Polnoletni sin dela neprilike. J. S. v S. Ste mali posestnik, skrbeti morate za štiri nedorastle otroke, eden izmed polnoletnih pa je še tudi doma na hrani in stanovanju, pa nič ne plača, čeprav ima zaslužek kot mizarski pomočnik, in tudi pri domačem delu noče pomagati. Vprašate, kaj naj ukrenete. — Ako sin zlepega noče plačati oskrbe, niti doma pomagati, ga boste pač morali odsloviti od doma, kajti za otroke, ki so sposobni se sami preživljati, niste dolžni skrbeti. Ako na besedo ne bo hotel oditi, odnosno bo nastopal s silo, ko ne bo dobil jesti, boste prisiljeni tožiti ga, naj se odstrani ter ga eventualno izvršilnim potom odstraniti. Drugih sredstev zoper take sinove pač ni.

Prepis lastnine; prodajalec ni zbrisal bremen. S. P. v Š. Kupili ste travnik, pri čemur se je prodajalec obvezal v treh mesecih po sklenitvi kupne pogodbe zbrisati vsa zemljiškoknjižna bremena. Kupnino ste že izročili Vašemu odvetniku, slednji

pa je noče izplačati prodajalcu, ker se ni zbrisal bremen; prodajalec pa noče podpisati pogodbe, preden ne dobi kupnina. Vprašate, koga naj primete, ker morate po pogodbi plačati davke VI, kot lastnik pa je vpisan še prodajalec. — Ni nam jasno, ali je kupoprodajna pogodba, ko prodajalec pismenega zapisa še ni podpisal, že sklenjena ali ne, ker ne vemo, ali naj velja ustni dogovor ali pa je dogovorjena pismena oblika. Ako prodajalec nima toliko premoženja, da bi mogli Vi zanesljivo izterjati od njega odškodnino, če ne bi zbrisal bremen s prodanega travnika (in bi vknjiženi upniki Vas kot hipotekarne-ga dolžnika terjali na plačilo vknjiženih dolgov), potem je bolje, da stvar pustite in se tako obvarujete eventualne škode. Vaš odvetnik najbrž že ve, zakaj zadržuje denar. Ako pa Vi prodajalcu zaupate, ga smatrate za dovolj premožnega in je bilo dogovorjeno, da mu morate kupnino izplačati pred podpisom pogodbe, potem pač dajte Vašemu odvetniku nalog, naj kupnino izplača in potem eventualno prodajalca toži na izdajo prepisnega dovoljenja, ako ga sam ne bi hotel dati, in na izbris vknjiženih bremen.

Spor za del na dražbi kupljene parcele. F. R. v B. Na dražbi ste kupili posestvo, ki je bilo glasom zemljiške knjige in dražbenih pogojev brez kakršnihkoli bremen. Po dražbi ste dali parcelo izmeriti po geometru. Izkazalo se je, da sosed uživa nekaj Vaše zemlje. Na Vaš poziv, naj opusti to uživanje, je izjavil, da že 50 let uživa zemljo preko meje, ki jo je določil geometer in da jo je vsled tega priposestvoval. Vprašate, ali ni sosed svojo eventualno priposestevano pravico do spornega kosa zemlje izgubil, ko je ni priglasil ne pri cenitvi, ne pri dražbi. — Predpostavljamo, da smo Vas prav razumeli in da gre le za del parcele. Očividno je podan mejni spor. O priliki izvršilne cenitve je bila dolžnost uradnika ali cenilcev, da si ogledajo celo zemljišče, torej tudi vse meje, katere pokaže navadno zavezani posestnik sam. Ako je le-ta svojo parcelo hasnoval v ožjih mejah, nego jih kaže mapa, in ako je del parcele, ki ga je hasnoval sosed, razmeroma majhen, je sedaj v sporu le meja. V tem primeru ste na dražbi pridobili parcelo le v tistem obsegu, v katerem jo je hasnoval prejšnji lastnik — ako je namreč res, da je sosed (vštevši

njegove prednice) že nad 30 let hasnoval preko mapne meje. Le ako bi si sosed lastil celo parcelo ali večji del parcele, ali morda kako služnostno pravico, bi jo bil vzile priposestovanju zopet izgubil, če je ne bi bil pred dražbo uveljavil in Vi v dobri veri ne bi bili za to vedeli.

Sadjarška razstava, sadni sejem in sadjarški kongres.

»Sadjarško in vrtnarsko društvo« bo priredilo v času od 24. oktobra do 1. novembra t. l. v Mariboru, središču našega sadjarstva in sadnega izvora, prvo banovinsko sadjarško razstavo in sadni sejem pod pokroviteljstvom g. bana. Vse priprave, ki so v polnem teku, vodi posebni pripravljalni odbor. Sodelovanje je že doseďaj prijaviło nad 50 podružnic in veliko posameznih sadjarjev. Za razstavo se prijavljajo tudi druge banovine, ki žele prikazati svoje sadje, kar bo za naše sadjarje zelo zanimivo in poučno.

Velika sadjarška razstava bo nazorno pokazala napredek našega sadjarstva po vojni, posebno v zadnjih 15 letih. Vsa prireditve, ki bo največja od vseh v zadnjih letih prirejenih razstav, bo izvršena po točno določenem načrtu, pri katerega izvršitvi bo sodelovala tudi banovina po svojih zavodih in ustanovah. Razstavile bodo razne tu- in inozemske tvrdke razno orodje, stroje, sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev itd.

Na sadnem sejmu bodo vložene vagonške množine namiznega sadja v predpisanih zabojih. Zunanji trg se že sedaj zanima za ta sejem in prihajajo že prijave sadnih trgovcev iz inozemstva.

V dneh sadjarške razstave in sadnega sejma bo v Mariboru tudi sadjarški kongres, katerega se bodo udeležili strokovnjaki iz vse države. Kongres bo otvorjen 24. oktobra. Dne 25. oktobra bodo referati strokovnjakov o važnih vprašanjih našega sadjarstva.

Od naših strokovnjakov bo predaval ravnatelj Vinarske in sadjarške šole iz Maribora g. Josip Priol o ciljih in nalogah načrtnega sadjarstva, profesor Fr. Vardjan iz St. Jurja ob juž. žel. pa bo podal zgodovinski opis slovenskega sadjarstva. O drevesnicah v Sloveniji bo poročal g. Ivan Dolinšek, predsednik drevesničarskega odseka SVD,

Velikopotezne prireditve bodo brez dvoma povzdignile zanimanje za naše sadjarstvo in odprle našemu sadju pota na svetovna tržišča.

Dosedanje prijave kažejo, da bo to prvovrstna in največja sadjarška prireditve, ki bo dostojno predstavila naše sadjarstvo tu- in inozemstvu.

Cene in sejmska poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 28. avgusta so pripeljali 42 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—13, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali pet voz sena 32—35, enega slame 30 ter dva čebule 1—3. Česenj 3—6, fižol v stročju 1, hren 6—8, krompir 0.75—1.50, kisló zelje 6. Breskve 6—16, brusnice 5.50 do 6, črнице 2.50, grozdje 6—12, hruške 3—8, jabolka 2—5, maline 3—4, slive 3 do 6, celi orehi 8—9. Na trgu je bilo pet vreč ajde po 1.50, dve ajdovega pšena 3.50 do 4, sedem fižola 1.50—2.50, štiri ječmena 1.50, osem koruze 1.50—2, pet ovsá 1.25 do 1.50, šest prosa 1.75—2, tri prosenega pšena 3.50—4, sedem pšenice 1.50—1.75, šest rži 1.50—1.75. Mleko 1.50—2, smetana 7.50—10, sirovo maslo 22—24, čajno maslo 28—30. Prinesli so štiri goš 35 do 40, 138 kokoši 18—25, 112 piščancev 18 do 60, štiri purane 30—45, 40 rac 14—20, 38 kuncev 4—30.

Mariborski živinski sejem 24. avgusta. Na sejem je bilo pripeljanih 9 konj, 16 bikov, 122 volov, 369 krav, 19 telet, skupaj 535 komadov. Povprečne cene živini so bile sledeče: debehi voli kilogram žive teže 4.50—5.75 din, poldebehi 3.75—4.85, plemenski 3.40—5.75; biki za klanje 3.30 do 4.50, klavne krave debele 3.70—4.80, plemenske krave 3.55—3.80, krave za klobasarje 2.15—3.50, molzne krave 3.25 do 3.50, breje krave 3—3.50, mlada živina 3.50 do 5, teleta 5—5.50. Prodanih je bilo 352 komadov. —

Mariborski svinjski sejem 27. avgusta. Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 286 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 100—120 din, 7 do 9 tednov 105—130, 3—4 mesece 160 do 190, 5—7 mesecev 230—350, 8—10 mesecev 360—450, eno leto stari 680—750 din; 1 kg žive teže 6—7.50 din, 1 kg mrtve teže 9—11 din. Prodanih je bilo 95 svinj.